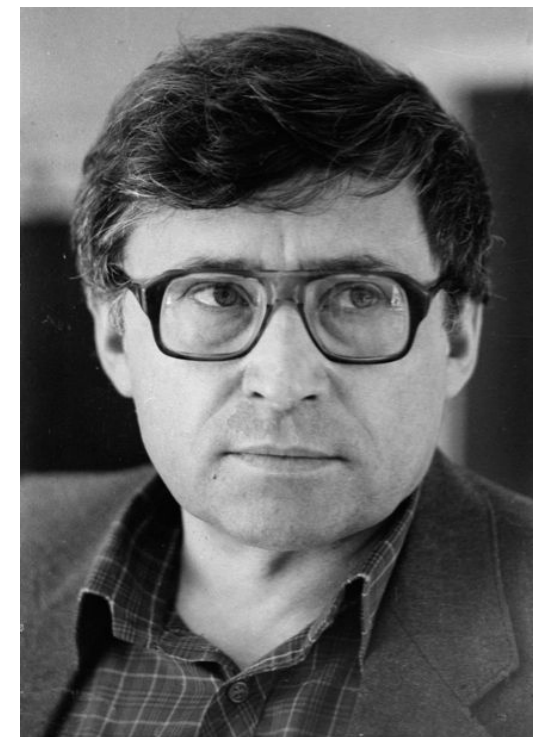

«Словесне малювання» картин
природи за поезіями Т.Шевченка,
П.Тичини, Є.Гуцала, М.Рильського

Пригадайте

- Що таке ліричний твір?
- Хто такий ліричний герой?
- Що таке пейзаж?
- Як за допомогою засобів художнього мовлення зображаю пейзаж у ліричних творах?
- Що таке персоніфікація?

Словесне малювання

Зображення в художньому творі тільки тоді постає перед нами як жива дійсність, коли під час читання ми його ясно уявляємо. Своїм внутрішнім зором ми неначе «бачимо» людей, предмети, «спостерігаємо» явища, «чуємо» різні звуки, «беремо участь» у подіях, «переживаємо» ті ж почуття, якими пройнятий твір.

Розповідаючи про прочитане, ми можемо не лише переказати зміст твору, а й передати словами те, що нам уявлялося, і навіть «доповнити» автора, відтворивши те, чого письменник не зобразив, але ми «побачили», «почули», «пережили».

Така розповідь називається усним малюванням або «оживленням» тексту.

І якщо під час переказу потрібно розповідати про зміст твору, то при усному малюванні — і про ті картини, що виникали у нашій уяві в процесі читання.

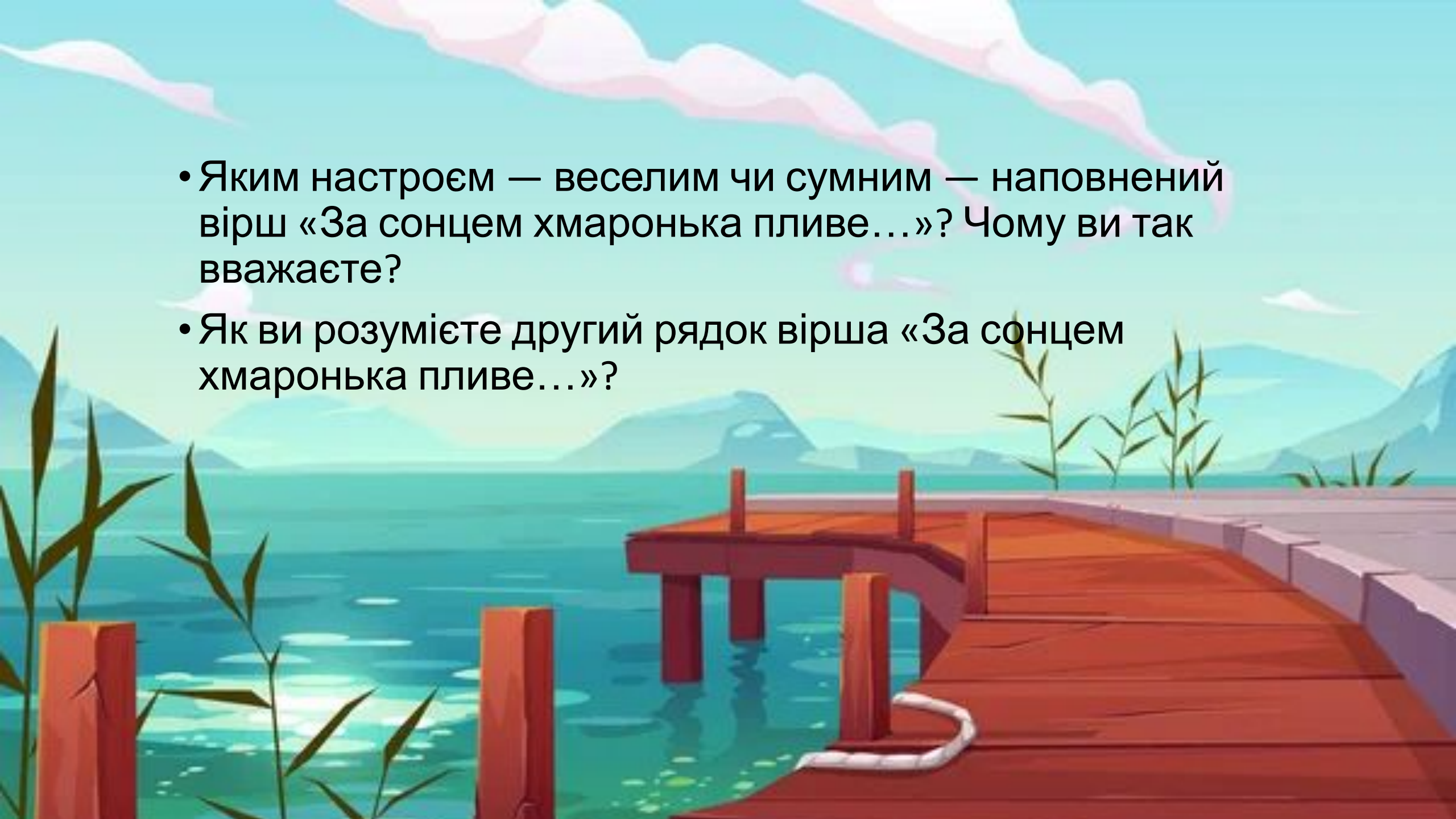
Тарас Шевченко

«ЗА СОНЦЕМ ХМАРОНЬКА ПЛИВЕ...»

За сонцем хмаронька пливе,
Червоні поли розстилає
І сонце спатоньки зове
У синє море: покриває
Рожевою пеленою,
Мов мати дитину.
Очам любо. Годиночку,
Малую годину
Ніби серце одпочине,
З Богом заговорить...

А туман, неначе ворог,
Закриває море
І хмароньку рожевую,
І тьму за собою
Розстилає туман сивий,
І тьмою німою
Оповиє тобі душу,
Й не знаєш, де дітись,
І ждеш його, того світу,
Мов матері діти.

- Яким настроєм — веселим чи сумним — наповнений вірш «За сонцем хмаронька пливе...»? Чому ви так вважаєте?
- Як ви розумієте другий рядок вірша «За сонцем хмаронька пливе...»?

Тарас Шевченко

«САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ...»

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Сім'я вечерея коло хати,
Вечірня зіронька встає.

Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх;
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тільки дівчата
Та соловейко не затих.

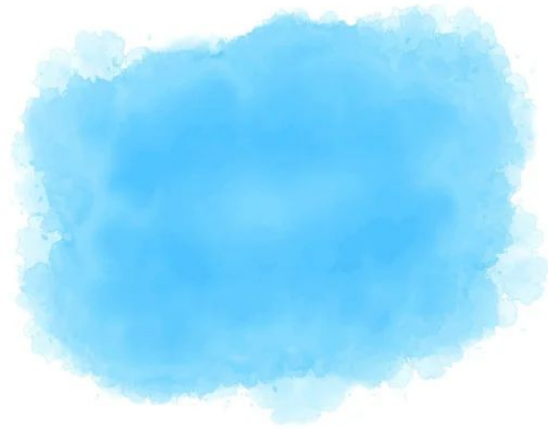
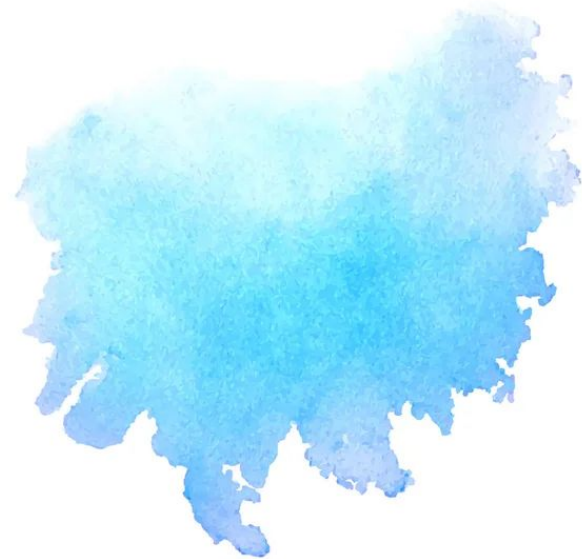

- Із чого можна зробити висновок, що у вірші «Садок вишневий коло хати...» зображено весну (квітень або травень)?
- Вірш «Садок вишневий коло хати...» написаний у неволі, коли Т. Шевченко навесні в холодній та сирій камері Петербурга очікував вирок. Що, на вашу думку, могло спонукати поета написати такий ніжний та світлий вірш?

Павло Тичина

НЕ БУВАВ ТИ У НАШИХ КРАЯХ!

Не бував ти у наших краях!
Там же небо — блакитні простори...
Там степи, там могили, як гори.
А веснянії ночі в гаях!..
Ах, хіба ж ти, хіба ти це знаєш,
Коли сам весь тремтиш, весь смієшся, ридаєш,
Серце б'ється і б'ється в грудях...
Не бував ти у наших краях.
Не бував ти у наших краях,
Бо відтіль не таким би вернувся!
Чув про степ, що ген-ген простягнувся?
Єсть там люди — й зросли у степах, —
Що не люблять, не вміють ридати,
Що не можуть без пісні і нивки зорати!
Тебе ж завжди я бачу в сльозах... —
Не бував ти у наших краях.

-
-
- Який настрій ліричного героя? Що викликає у нього найбільше захоплення?
 - Прочитайте поданий нижче текст. Знайдіть у ньому інформацію, яка суперечить тексту поезії.

Ліричний герой вірша «Не бував ти у наших краях!» у захопленні від краси природи рідного краю. Він переконаний, що той, хто побуває в його краях, повернеться вже іншою людиною. Адже в цьому краї неймовірні блакитні простори та весняні ночі, а люди й дня не можуть прожити без пісні. І хоч ліричний герой постійно в сльозах, але він – справжній патріот своєї землі.

-
- Як ви вважаєте, чи впливає природа рідного краю на характер людини? Чому?

Павло Тичина

ГАЇ ШУМЛЯТЬ

Гаї шумлять —
Я слухаю.
Хмарки біжать —
Милуюся.
Милуюся-дивуюся,
Чого душі моїй
так весело.

Гей, дзвін гуде —
Іздалеку.
Думки пряде —
Над нивами.
Над нивами-приливами,
Купаючи мене,
мов ластівку.

Я йду, іду —
Зворушений.
Когось все жду —
Співаючи.
Співаючи-кохаючи
Під тихий шепіт трав
голублячий.

Щось мріє гай —
Над річкою.
Ген неба край —
Як золото.
Мов золото — поколото,
Горить-тремтить ріка,
як музика.

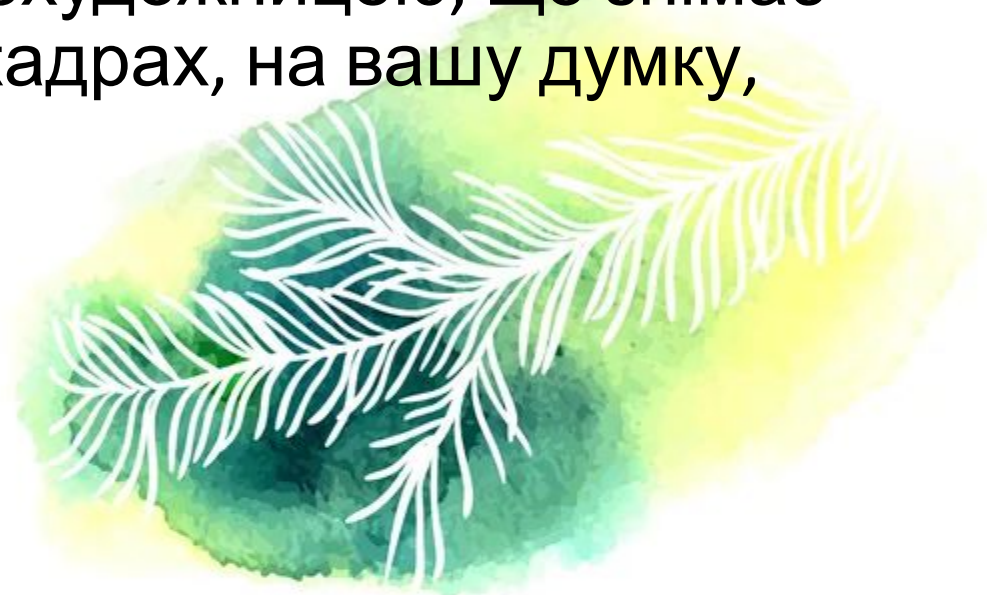
«БЛАКИТЬ МОЮ ДУШУ ОБВІЯЛА...»

Блакить мою душу обвіяла,
Душа моя сонця намріяла,
Душа причастилася кротості трав
Добридень я світу сказав!

Струмком серед гаю як стрічечка.
На квітці метелик мов свічечка.
Хвилюють, маюють, квітують поля
Добридень тобі, Україно моя!

- Які звуки і кольори можна відтворити в уяві, читаючи вірш «Гаї шумлять»? А «Блакить мою душу обвіяла»?
- Опишіть настрій ліричного героя поезії «Гаї шумлять». Завдяки чому він переживає такі емоції?
- Уявіть себе відеохудожником / відеохудожницею, що знімає кліп за одним з цих віршів. На яких кадрах, на вашу думку, варто зосередити увагу?

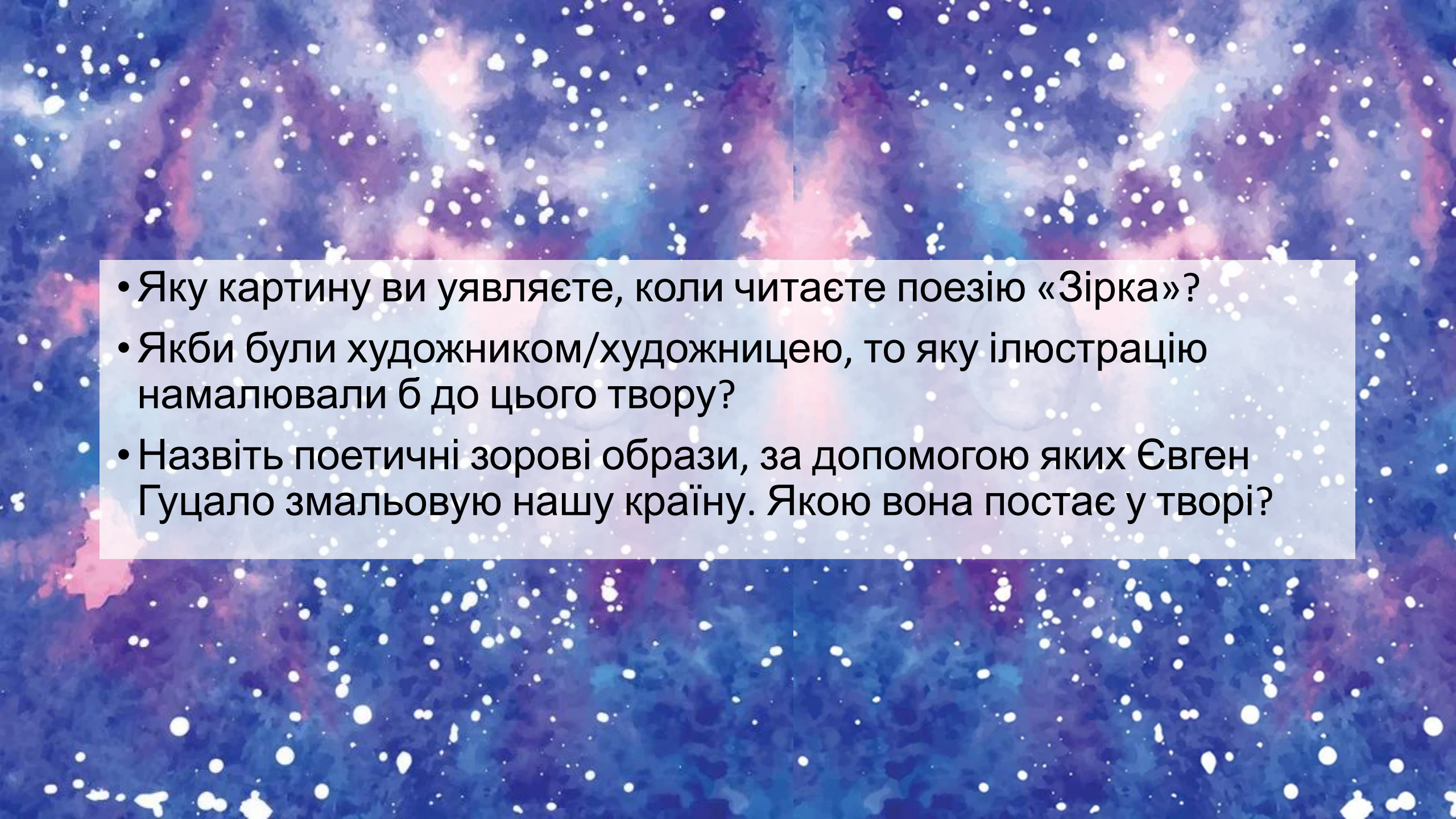
Євген Гуцало

ЗІРКА

Із коромислом по воду
аж до моря зірка ходить.
Коли зірка йде по воду —
весело сміється,
коли зірка йде з водою —
срібло з відер ллється.
Срібна зірка йде з водою,

срібні в зірки руки,
ллється чисте срібло з відер
на ліси та луки.
Ллється чисте срібло з відер
на маки й калину,
на завітчану у місяць
срібну Україну.

-
- Яку картину ви уявляєте, коли читаєте поезію «Зірка»?
 - Якби були художником/художницею, то яку ілюстрацію намалювали б до цього твору?
 - Назвіть поетичні зорові образи, за допомогою яких Євген Гуцало змальовую нашу країну. Якою вона постає у творі?

Євген Гуцало

ЧАРІВНИКИ

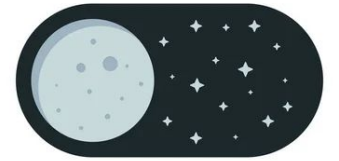
Ніч — велика чарівниця!
Зчарувала звіра, птицю,
зчарувала всіх людей —
не побачиш їх ніде.
Не побачиш вітра в полі,
ні тополю на роздоллі,
ні метелика, ні бджілку,
ні в цвіту вишневу гілку...
Ранок — все відчарував:
сині квіти поміж трав,
і метелика, і бджілку,
і в цвіту вишневу гілку,
і баского вітра в полі,

і тополю на роздоллі,
всіх людей,
і звіра,
й птицю!..

Ніч — велика чарівниця,
та ще більший чарівник
ранок — щирий трудівник,
що і сам трудитись звик,
що до праці всіх розбудить,
хай то птиці, звірі, люди...
Два оці чарівники
в світі цім живуть віки.

- Який настрій у тебе викликає ця поезія?
- Які мовні засоби використав поет, щоб змалювати художні образи ночі, ранку й зірки?

Євген Гуцало

«ЖУРАВЛІ ВИСОКІ ПРОЛІТАЮТЬ...»

Журавлі високі пролітають,
ледве видно птахів із землі.
Журавлів я з вирію стрічаю
і прошу перо у журавлів.

Ставши над Дніпром зеленооким,
ставши над усміхненим Дніпром,
я прошу перо у них високе,
піднебесне в них прошу перо.

Хай з небес перо високе кинуть,
хай мене благословлять крилом,
щоб писалось слово журавлине
журавлиним з вирію пером.

Щоб воно до вирію літало,
журавлиний звідало політ,
та завжди із вирію вертало
до святої отчої землі...

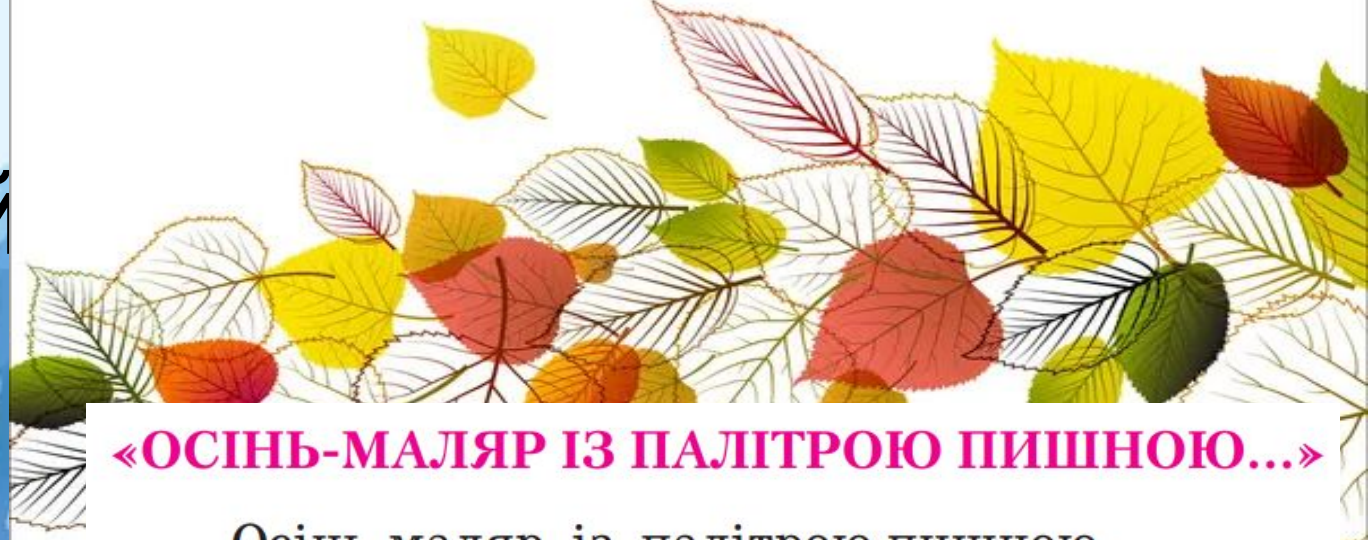
- Розглянь репродукцію картини [Сергія Васильківського «Український пейзаж»](#). Які кольори переважають на ній? Чим близька за настроєм картина С. Васильківського до поезій Євгена Гуцала? А чим відрізняється?

Максим Рильський

ДОЩ

Благодатний, довгожданий,
Дивним сяйвом осіяний,
Золотий вечірній гість
Впав бадьоро, свіжо, дзвінко
На закурені будинки
Зголоднілих передмість.
Відкривай гарячі груди,
Мати земле! Дощ остудить,
Оживить і запліднить,-
І пшеницею й ячменем
Буйним повівом зеленим
Білі села звеселить.,

«ОСІНЬ-МАЛЯР ІЗ ПАЛІТРОЮ ПИШНОЮ...»

Осінь-малю з палітрою пишною
тихо в небі кружляє,
осипає красою розкішною.

Там розсипа вона роси срібlistі,
Там тумані розливає,
Ліс одягає у шати барвисті.

Ліс обливає кольорами дивними,
Ніжно сміється до вітру,
Грає цілунками з ним переливними.

Фарби рожеві, злотисті, червоні,
Срібно-блакитне повітря...
Ніжні осінні пісні тиходзвонні!

Чи до однієї тематичної групи лірики належать вірші Євгена Гуцала «Журавлі високі пролітають...» та Максима Рильського «Дощ»? Чи однакові настрої, почуття, думки в ліричних героїв обох творів? Відповідь обґрунтуйте.

Чи бували ви на прогулянці в осінньому лісі, парку? Що вас там найбільше приваблювало? Чому, на вашу думку, Максим Рильський порівнює осінь із малярём? Чи захоплюється поет у своїх віршах красою природи?

